

Sygn. akt II CSK 235/18

POSTANOWIENIE

Dnia 4 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku M. R., B. C. i E. K.
przy uczestnictwie Z. M., M. M. i Skarbu Państwa - Starosty Powiatu [...]
o ustanowienie drogi koniecznej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 października 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestników postępowania Z. M. i M. M.
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 9 listopada 2017 r., sygn. akt II Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek wnioskodawców o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. zasądza od Z.M. i M. M. rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w P. z dnia 9 listopada 2017 r. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołali się na jej oczywistą zasadność, jak również na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymagającego udzielenia odpowiedzi na pytanie „czy i jaki wpływ na wykładnię i stosowanie art. 145 k.c., w brzmieniu obejmującym wszystkie paragrafy tego przepisu, miało wejście w życie Konstytucji RP w dniu 01.07.1997 r. i uznaniu prawa własności jako prawa podstawowego, podlegającego z mocy art. 21 ust. 1 i art. 64 ustawy zasadniczej szczególnej ochronie”.

W judykaturze Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej oznacza, iż dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka w szczególności istnieje wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły uchybienia, na które powołuje się skarżący, lub gdy jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione zarzuty oczywiście uzasadniają wniesiony środek zaskarżenia. Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi wobec tego wykazać, że orzeczenie

zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, nie publ., z dnia 18 września 2012 r., II CSK 179/12, nie publ. i z dnia 13 marca 2017 r., I CSK 596/16, nie publ.). Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej należy wykazać, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania prawa miały charakter kwalifikowany i nie podlegały różnym ocenom, były więc dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej nie pozwala przyjąć, by była ona - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona. Fakt, że opinie biegłego, wykorzystane przez Sądy obu instancji przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia przyznanego wnioskodawcom za ustanowienie służebności drogi koniecznej, były sporządzone na więcej niż 12 miesięcy przed wydaniem orzeczenia w pierwszej i drugiej instancji, tj. bez uwzględnienia wymagań określonych w art. 156 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 121 ze zm., dalej jako: „u.g.n.”) nie stanowi o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Po pierwsze, skarżący nie podnosili tej okoliczności ani w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, ani w postępowaniu apelacyjnym, lecz nawiązali do niej dopiero w skardze kasacyjnej. Zaskarżenie przez nich apelacją postanowienia Sądu pierwszej instancji również w zakresie ustalenia wynagrodzenia było jedynie konsekwencją zakwestionowania przez nich rozstrzygnięcia tego Sądu w odniesieniu do przebiegu ustanawianej drogi koniecznej. Po drugie, skarżący w toku postępowania nie zgłosili do opinii biegłego żadnych zastrzeżeń, co uzasadnia założenie, że nie kwestionowali wysokości wynagrodzenia, w szczególności nie podnosili, że została ona ustalona wadliwie. W tym stanie rzeczy wysokość wynagrodzenia za ustanowienie drogi koniecznej stała się

bezsprzeczna, co wyklucza skuteczność - na etapie postępowania kasacyjnego - zarzutów zmierzających do jej podważenia. W pozostałym zakresie argumentacja skarżących zmierzająca do wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest zwykłą polemiką ze stanowiskiem Sądów obu instancji zajętym w kwestii przebiegu ustanowionej drogi koniecznej, z którym skarżący się nie zgadzają. Tymczasem Sądy obu instancji właściwie uzasadniły zajęte stanowisko w okolicznościach sprawy, a ponadto stanowisko to ma oparcie w judykaturze (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2014 r., IV CSK 450/13, nie publ.).

Istotność zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Zgodnie z utrwalonym poglądem orzecznictwa, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Pytanie, które przedstawili skarżący dla uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zostało zredagowane w sposób odbiegający od istoty przedstawionej przesłanki przedsądu, ponieważ istotne zagadnienie prawne - jako przyczyna przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - nie może abstrahować od okoliczności ustalonych w sprawie i odnosić się do abstrakcyjnie ujętej potrzeby badania ogólnego wpływu przepisów Konstytucji na określone przepisy ustawowe, w tym wypadku regulujące instytucję służebności drogi koniecznej. Ponadto potrzeba rozstrzygnięcia występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego nie może być łączona z dążeniem do zastąpienia ogólnych klauzul (zwrotów niedookreślonych) przez opis sytuacji wyczerpujących te klauzule, w tym z perspektywy oceny regulacji zawartych w Konstytucji. Dodać należy,

że przepis art. 145 k.p.c. był wielokrotnie przedmiotem wykładni dokonywanej przez Sąd Najwyższy w bardzo różnych stanach faktycznych. „Otwartość” tego przepisu i odwołanie do klauzul generalnych nie pozwala na ustanowienie jakiegoś jednolitego standardu ustanowienia służebności drogi koniecznej; zawsze zależy to od bardzo wielu okoliczności przedmiotowych i podmiotowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2018 r., III CSK 25/18, nie publ.).

Należy także zaznaczyć, że twierdzenie skarżących, iż w sprawie wystąpiło istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. zostało ograniczone do lakonicznego i ogólnego wyводу. Brak odpowiedniego rozwinięcia wniosku i nadania mu prawidłowej jurydycznie treści uniemożliwia weryfikację, w jakim zakresie wiąże się on, w intencji skarżących, z ustawową przyczyną kasacyjną. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyslać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, nie publ.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Wniosek wnioskodawców B. C., E. K. oraz M. R. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy oddalił, ponieważ wnosili oni błędnie o odrzucenie skargi kasacyjnej, powołując się na brak podstaw do jej przyjęcia do rozpoznania.

W pozostałym zakresie o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 3 i art. 98 § 3 w związku z art. 99 i art. 13 § 2 oraz art. 108 § 1 w związku z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c.